

TGAU

225/01

**CYMRAEG: IAITH GYNTAF
HAEN SYLFAENOL**

A.M. DYDD IAU, 9 Mehefin 2011

2½ awr

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Llyfr ateb 12 tudalen.

Deunydd Darllen ar gyfer Adran A.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Atebwch y **tri** cwestiwn o Adran A ac **un** cwestiwn o Adran B.

Ceisiwch gwblhau Adran A mewn tua 1¾ awr er mwyn sicrhau bod gennych o leiaf ¾ awr i gwblhau cwestiwn Adran B.

Ysgrifennwch eich atebion yn y llyfr ateb a ddarparwyd.

Ni chaniateir i chi ddefnyddio geiriaduron yn yr arholiad hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Rhoddir nifer y marciau a geir mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

ADRAN A

Darllenwch y **tri darn** ac yna atebwch y **tri chwestiwn**.

Darn Darllen 1: Yr Urdd yn helpu plant a phobl ifanc ar draws y byd

Darn Darllen 2: O Gymru i'r Himalaya

Darn Darllen 3: Dyddiadur Gbara

- Darllenwch y darnau darllen a'r cwestiynau cyfan yn ofalus. Yna, atebwch y cwestiynau, gan ddefnyddio'r ffeithiau o'r darnau darllen yn unig.
- Wrth ateb dylech roi sylw i gywirdeb iaith a mynegiant. Rhoddir hyd at **20 marc** yn yr adran hon am ansawdd eich iaith a'ch mynegiant ar draws yr holl atebion.

**1. Yr Urdd yn helpu pobl ifanc ar draws y byd (Darn Darllen 1)
O Gymru i'r Himalaya (Darn Darllen 2)**

Ar ôl darllen **Darn Darllen 1** atebwch y cwestiynau hyn yn eich geiriau eich hun:

- (i) Pam y cafodd yr Urdd ei sefydlu yn 1922? [2]
- (ii) Pryd y dechreuodd yr Urdd gyhoeddi Neges Heddwch ac Ewyllys Da Plant Cymru i'r Byd? [1]
- (iii) I ble'r aeth criw o Urddaholics yn 2006? [2]

Ar ôl darllen **Darn Darllen 2** atebwch y cwestiynau hyn yn eich geiriau eich hun:

- (iv) O ble yr oedd yr athrawon a aeth ar daith i Lalitpur yn dod? [2]
 - (v) Beth wnaeth ysgolion Maes Hyfryd a Gellifor i helpu pentrefwyr yn Nepal? [2]
 - (vi) Beth oedd cyflog y plant oedd yn gweithio mewn ffatri frics? [1]
- [10]**

**2. Yr Urdd yn helpu plant a phobl ifanc ar draws y byd (Darn Darllen 1)
O Gymru i'r Himalaya (Darn Darllen 2)**

Ar ôl darllen **Darn Darllen 1** a **Darn Darllen 2** ysgrifennwch eitem newyddion ar ffurf adroddiad ar gyfer radio/ teledu yn sôn am ymweliadau pobl o Gymru sy'n helpu mewn gwledydd eraill.

Dylech gynnwys gwybodaeth am:

- y cefndir – pwy, i ble a pham
- y profiadau yn ystod ac ar ôl yr ymweliadau
- beth gafodd ei wneud yn y llefydd hyn. [28]

Ysgrifennwch ar ffurf **adroddiad**. [2]

*Defnyddiwch wybodaeth o **Ddarn Darllen 1** a **Darn Darllen 2** yn unig.
Dylech ddefnyddio **eich geiriau eich hun**.*

[30]

**3. O Gymru i'r Himalaya (Darn Darllen 2)
Dyddiadur Gbara (Darn Darllen 3)**

Ar ôl darllen **Darn Darllen 2** a **Darn Darllen 3** nodwch yn fyr bethau sy'n debyg a/neu'n wahanol rhwng y ddau ddarn darllen.

Dylech gyfeirio at y canlynol wrth ymdrin â'r ddau ddarn:

(i) cynnwys (**tri** pheth o Ddarn Darllen 2 a **thri** pheth o Ddarn Darllen 3); [9]

(ii) ffurf, iaith, arddull a disgrifiadau (**dau** beth o Ddarn Darllen 2 a **dau** beth o Ddarn Darllen 3). [6]

Rhoddir marciau i chi am **gymharu bwriadol a threfnus** yn adran (i) a (ii). [2]

Dylech gynnwys **dyfyniadau o'r ddau ddarn** i gefnogi'ch sylwadau yn adran (i) a (ii). [3]

Peidiwch ag ymdrin â'r ddau ddarn darllen ar wahân.

[20]

[60 + 20 = 80]

TROSODD AR GYFER ADRAN B.

ADRAN B

4. Dewiswch **un** o'r testunau canlynol ac ysgrifennwch arno.
Nodwch rif y cwestiwn a thestun y gwaith.
Dylai eich ateb fod o leiaf **ddwy** ochr tudalen.
Meddyliwch a chynlluniwch eich gwaith yn ofalus.
Rhowch sylw manwl i ysgrifennu'n gywir.

[20 + 20 = 40]**(a) STORI:**

Ysgrifennwch stori ar **un** o'r testunau canlynol:

Naill ai: 'Bydd yr atgofion gyda fi am weddill fy mywyd.'

Neu: 'Agoriad llygad!'

Ceisiwch wneud yn siŵr bod eich stori yn ddiddorol, a bod cymeriadau a digwyddiadau ynddi.

(b) YMSON:

Ysgrifennwch **ddau** ymson – un ymson gan berson sy'n casglu arian at achos da ac ymson arall gan blentyn/ person ifanc, tlawd.

Cofiwch ddychmygu mai chi yw'r personau hynny gan nodi eich meddyliau a'ch teimladau.

(c) LLYTHYR:

Ysgrifennwch lythyr at ffrind yn disgrifio'r wlad lle rydych yn ymweld â hi.

Gan gofio am ffurf y llythyr, disgrifiwch wahanol agweddau ar y wlad yn fanwl.

(ch) ARAITH neu ERTHYGL yn MYNEGI BARN ar y testun:

Rydyn ni'n gwneud mwy na digon i helpu plant a phobl ifanc tlawd yn y byd!

Medrwn gytuno neu anghytuno â'r gosodiad uchod. Ceisiwch fod yn drefnus a rhoi tystiolaeth i gefnogi eich pwyntiau a'ch barn bob tro.

TGAU

225/01-A

**CYMRAEG: IAITH GYNTAF
HAEN SYLFAENOL**

A.M. DYDD IAU, 9 Mehefin 2011

2½ awr

**DEUNYDD DARLLEN AR GYFER ADRAN A I'W DDEFNYDDIO GYDA HAEN
SYLFAENOL**

	Tudalen
Darn Darllen 1	2
Darn Darllen 2	3
Darn Darllen 3	4

Yr Urdd yn helpu plant a phobl ifanc ar draws y byd

Mae Urdd Gobaith Cymru yn fudiad cyffrous a deinamig i blant a phobl ifanc. Mae'n cynnig amrywiaeth o weithgareddau ar draws Cymru gyfan. Mae swyddogion datblygu yn gweithio ym mhob ardal er mwyn sicrhau bod rhaglen lawn o weithgareddau yn cael ei chynnig i blant a phobl ifanc.

Rhai ffeithiau:

- Cafodd yr Urdd ei sefydlu yn 1922 i roi cyfle i blant a phobl ifanc ddysgu a chymdeithasu drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mae'n rhoi cyfle i ieuenctid Cymru fyw bywydau byrlymus trwy gyfrwng y Gymraeg gan ddysgu parchu ei gilydd a phobloedd y byd.

Pwy sy'n aelodau o'r Urdd?

- Mae 50,000 o blant a phobl ifanc Cymru yn aelodau o'r Urdd.
- Enwau cyfarwydd sydd wedi bod yn aelodau o'r Urdd yw Huw Edwards, y darllynydd newyddion; Bryn Terfel, y canwr byd enwog; a Glyn Wise o'r gyfres *Big Brother!*
- Mae gan y mudiad 10,000 o wirfoddolwyr sy'n weithgar dros ben mewn 900 o ganghennau ledled y wlad.

Trwy *waith dyngarol...

- Yr Urdd sydd wedi bod yn cyhoeddi *Neges Heddwch ac Ewyllys Da Plant Cymru* i'r Byd oddi ar 1925.

- **Beth am fynd dramor gyda'r Urdd i wneud gwaith gwirfoddol?**
- **Cewch gyfle i gwrdd â phlant a phobl ifanc ar draws y byd gan ddysgu am eu harferion a'u ffordd o fyw.**

Taith Rwmania

Profiad gwych! Agoriad llygad i'r byd mawr a dysgu gwersi gwerthfawr, personol. Gwych!

Hedydd

Bu'n agoriad llygad enfawr i'r byd y tu allan i Gymru, gan wneud i bob un ohonom sylwi fod ein bywyd ni'n llawer mwy moethus. Diolch am daith addysgiadol, emosiynol a rhagorol.

Mair

Yn ystod haf 2006 aeth criw o Urddaholics allan i ardal Oradea yn Rwmania er mwyn cydweithio gyda'r mudiad *Romanian Foundation for Children*. Mae'r *RFC* yn gwarchod hawliau plant a theuluoedd o leiafrifoedd ethnig yn Rwmania. Roedden nhw wedi helpu drwy beintio ystafell yn y cartref i blant, dysgu geiriau Cymraeg iddyn nhw, chwarae gemau, dawnsio gwerin a chanu gyda nhw.

Allaf i ddim mynegi ar bapur y profiadau dw i wedi'u profi a'r gwersi rydw i wedi eu dysgu. Bydd yr atgofion gyda fi am weddill fy mywyd a rydw i'n ddiolchgar iawn am y cyfle.

Gwenllian

*gwaith dyngarol – gwaith sy'n helpu pobl mewn angen

O GYMRU I'R HIMALAYA

Aeth athrawon o Ogledd Cymru i'r Himalaya i ddysgu am system addysg Nepal a datblygu cysylltiadau rhwng Nepal a Chymru.

Nod y daith oedd cryfhau cysylltiadau rhwng Sir Ddinbych a'r wlad fach lle mae mynyddoedd uchaf y byd.

Roedd yr athrawon wedi cyfarfod â gweinidog diwylliant y wlad, a'r nod yw gefeillio Sir Ddinbych â dinas Lalitpur. Mae'r athrawon yn gobeithio gwahodd pobl o Nepal i Eisteddfod Gydwladol Llangollen yn yr haf.

Aeth athrawon ysgolion yn Llangollen, Cynwyd, Prestatyn a Dinbych i nifer o ysgolion yn Lalitpur lle'r oedden nhw'n trefnu prosiectau cwricwlwm.

GWEFR

Roedd Dilys Ellis o Ysgol Maes Hyfryd, Cynwyd, ar ei thaith am y pedwerydd tro i Nepal. "Mae 'na dlodi mawr yno ond cawsom gyfarfodydd da iawn eleni ac mae'n plant ni wedi dysgu cymaint am Nepal," meddai.

Dywedodd fod ysgolion Maes Hyfryd a Gellifor wedi helpu pentrefwyr yn Nepal i godi ysgol.

"Roedd yn wefr gweld yr adeilad â tho ar ei ben. Mae'n plant ni wedi gweithio'n galed iawn i godi arian at yr ysgol yn Jaleshwary ac mae'n wych gallu dangos lluniau o'r ysgol newydd iddyn nhw. Mae Nepal yn wlad dlawd lle mae'n rhaid talu am addysg i'r plant," meddai.

YSGOL FRICS

Aeth y criw i ysgol frics yn Tikathali a gafodd ei sefydlu gan David Phoenix, Ymgynghorydd Celfyddydol Sir Ddinbych.

Roedd Mr Phoenix wedi gweld plant oedd yn gweithio mewn ffatri frics am gyflog o £1 y diwrnod. Penderfynodd sefydlu ysgol a fyddai'n cynnig addysg yn rhad ac am ddim i'r plant. Ar hyn o bryd, mae 183 o blant yno ac wyth o athrawon.

"Dw i mor falch fod yr ysgol wedi datblygu cymaint ers iddi gael ei sefydlu," meddai Mr Phoenix.

"Rydan ni'n ehangu gornelion disgyblion yn Sir Ddinbych ac yn Nepal drwy rannu diwylliant, iaith a thraddodiad. Mae'r gwaith dysgu oedolion a'r grŵp gwnïo yn arbennig o dda."

Dywedodd ei fod am lansio apêl i gasglu mwy o arian i godi adeilad newydd i'r ysgol.

"Mae taith yr athrawon yn enghraifft arall o sut y mae Sir Ddinbych yn datblygu cysylltiadau."

Mae plant Gellifor a Chynwyd wedi codi arian i adeiladu ysgol newydd yn Nepal.

Gobaith y bartneriaeth yw gwella addysg i blant mewn rhannau tlawd o Nepal.

Gwlad dlawd: Nepal

DARN DARLLEN 3

Rhannau o'r gyfrol **Dyddiadur Gbara** gan Bethan Gwanas.

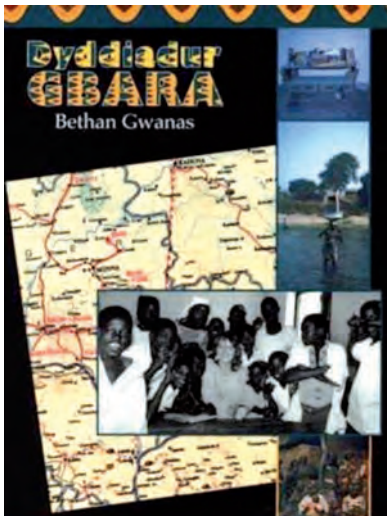
Treuliodd Bethan Gwanas gyfnod o ddau dymor o wasanaeth *VSO (Voluntary Services Overseas)* yn Gbara, Nigeria, fel athrawes Saesneg, ac ysgrifennodd am rai o'i phrofiadau yn ei dyddiadur, tra oedd yno.

Hydref 18, 1984

Mae gan bobol y pentref yma agwedd hyfryd at fywyd. Maen nhw byth a hefyd yn gwenu a chwerrhin. O, maen nhw'n ffrae a chega weithie, ond mae'n anodd cymryd unrhyw ffrae o ddfri yma, gan fod cynulleidfa yn ymgynnull o fewn dim a rhwlio chwerrhin wrth wrando ar y cega, nes y bydd y rhai sy'n destun sbort yn dechra pwffian chwerrhin hefyd.

Y plant sy'n codi hwyliau rhywun. Cawson nhw hwyl ar fy mhen i yn yr ysgol heddiw. Roedd gen i wers ddwbwl efo 3A am 10.40, ond ro'n i'n meddwl mai am ddeg oedd hi, a cherddais i mewn i'r stafell anghywir beth bynnag, lle fues i'n dysgu 4A am awr a chwarter cyn i un o ddsbarth 3 ddod i chwilio amdana' i! Roeddwn i'n teimlo'n hurt, was bach. 'Pam na fasech chi wedi deud?' holais. 'Roedden ni'n mwynhau'r wers, Miss!' oedd yr ateb.

Dyddiadur Gbara

Ionawr 14, 1985

Mae'r amserlen wedi cael ei newid am y pedwerydd tro mewn wythnos, ond o leia' mae gen i ddeunaw gwrs rwan yn lle'r ddeuddeg bathetig oedd gen i yn wreiddiol. Mae yna ddeg athro wedi gadael a neb wedi dod i gymryd eu lle, felly mae pawb arall yn cael mwy o wersi, ac o'r diwedd, dw i'n cael dysgu dosbarth un! Maen nhw'n gariadon bach, efo llygaid anferthol a gwenu mwy, yn rhyfeddol o ofnus a swil ar y dechra', ond bellach yn rhedeg i 'nghyfarfod i bob tro, yn chwerrhin. Does gan eu hanner nhw yr un llyfr na beiro ond maen nhw'n cofio'n eitha' da o un wers i'r llall.

Mae eu dosbarthiadau nhw ym mhen arall y pentre', yn yr ysgol gynradd, sydd ddim cweit mor fodern â'r ysgol uwchradd. Mae yna dipyn o dyfiant o gwmpas yr adeilad hefyd, a phan oeddwn i ar ganol gwrs ddod, gwaeddodd un hogyn bach '*Snake, Miss!*' Roedd yna neidr oren a brown yn araf wau ei ffordd drwy'r drws ata' i. Dw i erioed wedi symud mor gyflym yn fy myw. Roeddwn i ar ben y ffenest bella' mewn chwinciad a 'nghalon yn pwmpio, was bach. Ond rhedeg allan a wnaeth criw o'r hogia' a dod 'nôl efo cerrig a *phledu'r creadur druan nes roedd o'n rhacs ac yn farw gelain. Wedyn edrychodd pawb arna' i'n crynu yn y gornel a chwerrhin llond eu boliau.

*pledu – taflu cerrig

TGAU

225/01-B

CYMRAEG: IAITH GYNTAF
WELSH: FIRST LANGUAGE

HAEN SYLFAENOL
FOUNDATION TIER

A.M. DYDD IAU, 9 Mehefin 2011

A.M. THURSDAY, 9 June 2011

2½ awr

2½ hours

Er gwybodaeth i'r Swyddog Arholiadau
For the attention of the Examinations Officer

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Llyfr ateb 12 tudalen.

Deunydd Darllen ar gyfer Adran A.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Atebwch y **tri** chwestiwn o Adran A ac **un** cwestiwn o Adran B.

Ceisiwch gwblhau Adran A mewn tua 1¾ awr er mwyn sicrhau bod gennych o leiaf ¾ awr i gwblhau cwestiwn Adran B.

Ysgrifennwch eich atebion yn y llyfr ateb a ddarparwyd.

Ni chaniateir i chi ddefnyddio geiriaduron yn yr arholiad hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Rhoddir nifer y marciau a geir mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

ADDITIONAL MATERIALS

A 12 page answer booklet.

Reading Material for Section A.

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

Use black ink or black ball-point pen.

*Answer the **three** questions in Section A and **one** question in Section B.*

You are advised to spend approximately 1¾ hours on Section A so that you may spend at least ¾ hour on Section B.

Write your answers in the answer booklet provided.

Dictionaries are not permitted in this examination.

INFORMATION FOR CANDIDATES

The number of marks is given in brackets at the end of each question or part-question.